

Tema: Kalla kriget - momentplanering

Ryssland har de senaste åren åtagit sig en iögonenfallande militär upprustning och det senaste året har man annekterat Krim-halvön och är mer eller mindre involverat i konflikten i östra Ukraina. Kränkningar av luftrum i Östersjöregionen och inte minst ubåtsjakten i Stockholms skärgård ger smak av det kalla krig som tog slut med Sovjetunionens fall. Står vi inför ett nytt kallt krig? I debatten konstateras att situationen är ny, att mycket av de närmanden som skett mellan det gamla väst och Ryssland förvisso raserats, men att det inte är helt jämförbar med kalla krigets tid, särskilt som den politiska balansen ser annorlunda ut. Idag handlar det inte bara om de två supermakterna, EU:s och Kinas ekonomiska makt gör att balansen är helt annan.

För att förstå diskussionen idag och öka beredskapen inför framtiden är det därför viktigt att ha klart för sig vad kalla kriget innebar politiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt.

Schema

	Må	Ti	On
v. 8	Introduktion: Brainstorming och kalla krigets början	Koreakriget och Kubakrisen	EU då, nu och i framtiden
v. 9	Vietnamkriget och Sovjet-afghanska kriget	Historiens slut	FM: Repetition EM: Provtillfälle 1 / slutföra tidigare uppgift
v. 11			Provtillfälle 2 / slutföra tidigare uppgift

Material

Agrell, Wilhelm. "Läget i Europa farligare än kalla kriget". Expressen. 2014-10-21.

<http://www.expressen.se/debatt/laget-i-europa-farligare-an-kalla-kriget/> hämtad 2015-02-16.

Dokument utifrån (SVT). "Att riva en mur". 1999-11-03.

Hallenberg, Jan. "Nej, det är inget nytt kallt krig". Svenska Dagbladet. 2014-05-28.

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/nej-det-ar-ingen-nytt-kallt-krig_3605190.svd hämtad 2015-02-16

Hansson, Wolfgang. "Ökad risk för nytt kallt krig mellan öst och väst". Aftonbladet. 2014-11-10.

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/wolfganghansson/article19834453.ab> hämtad 2015-02-16

Hansson, Wolfgang. "Inget säger att inte kommunismen kan göra comeback". Dagens samhälle. 2014-10-09

<http://www.dagenssamhalle.se/nyhet/inget-saeger-att-inte-kommunismen-kan-goera-comeback-11194> hämtad 2015-02-18.

Nyström, Hans & Nyström, Örjan. Perspektiv på historien A. Malmö. 2001.

Piras, Annalisa. The Great European Disaster Movie. Springshot Productions. 2015.

+ GENOMGÅNGAR

Styrdokument

Centralt innehåll

Momentet berör följande punkter i det centrala innehållet.

- Tematiska fördjupningar kring historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen, till exempel lokalhistoria, global migration och kulturmöten, olika historiska världsbilder, synen på jämställdhet och människors värde samt resursutnyttjande och människors förhållande till naturen.
- Historiska begrepp och förklaringsmodeller, och deras tillämpning på olika historiska frågeställningar.
- Hur historia används inom olika kulturformer. Betydelsen av olika historiska teman inom olika genrer, till exempel film, litteratur och musik samt inom olika former av ungdomskultur.

Kunskapskrav

E	C	A
<p>Eleven kan översiktligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar översiktligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar översiktligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några enkla slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.</p>	<p>Eleven kan utförligt redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med enkla omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger enkla exempel på, och förklarar utförligt, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden. Dessutom kan eleven dra några välgrundade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.</p>	<p>Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för förändringsprocesser, händelser och personer under olika tidsperioder samt för olika tolkningar av dem. Eleven jämför de olika tolkningarna, förordar en av dem och motiverar med nyanserade omdömen sitt val. Dessutom kan eleven utförligt och nyanserat redogöra för förloppen av förändringsprocesserna och händelserna samt deras orsaker och konsekvenser. Eleven ger exempel på några enskilda personer och förklarar utförligt och nyanserat deras betydelse för olika skeenden. Eleven ger komplexa exempel på, och förklarar utförligt och nyanserat, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden samt argumenterar för och emot olika sätt att se på dessa samband. Dessutom kan eleven dra några välgrundade och nyanserade slutsatser om vad skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden kan ha för betydelse för framtiden.</p>
<p>Eleven kan med viss säkerhet använda några historiska begrepp och någon teori för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.</p>	<p>Eleven kan med viss säkerhet använda historiska begrepp och olika teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.</p>	<p>Eleven kan med säkerhet använda historiska begrepp och olika teorier för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.</p>

Eleven kan översiktligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt översiktligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Eleven kan utförligt redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med enkla omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.	Eleven kan utförligt och nyanserat redogöra för några historiska skeenden och händelser som har använts på olika sätt samt utförligt och nyanserat förklara varför de har använts olika. Dessutom ger eleven några exempel på olika sätt att använda historia och värderar med nyanserade omdömen deras betydelse för nutida skeenden och händelser.
---	---	--

Instuderingsfrågor

Frågorna besvaras med minst en handskriven A4-sida per fråga. Vid provtillfället ska svaret skrivas som en fortlöpande, sammanhängande text. På respektive svar förväntas därmed följande:

A. Faktakunskaper

1. När började det kalla kriget?
2. Varför kallas konflikten för det kalla kriget?
3. Vilka var de stridande parterna?
4. Viktiga delar i USA:s politik under kalla krigets tidiga skede blev Marshallplanen, containmentpolitiken och Trumandoktrinen. Vad innebar de?
5. Hur fördelade andra världskrigets segrarmakter ansvaret gällande Tyskland efter krigets slut? Var låg Berlin?
6. Vad var Berlinblockaden och vilka konsekvenser fick den?
7. Beskriv kort Koreakriget och hur det blev en del av det kalla kriget. Vilken roll hade FN? Hur slutade kriget?
8. Vilken betydelse hade rymdkapplöpningen för kalla kriget?
9. Vad var bakgrunden till och följderna av Grisbuktsinvasionen?
10. Beskriv kort händelserna i samband med Kubakrisen 1962. Vilka blev konsekvenserna?
11. Varför byggdes Berlinmuren?
12. Vad var bakgrunden till Vietnamkriget?
13. Vilka likheter kan du se mellan Korea- och Vietnamkrigen?
14. Vad hände under Ungernrevolten 1956 och Pragvåren 1968?
15. Hur utvecklades Sovjetunionens och östblockets ekonomi under 1960- och 70-talen?

16. Hur försökte Michail Gorbatjov förändra det sovjetiska systemet? Hur bidrog hans politik till kalla krigets slut?

17. Beskriv det kommunistiska systemets fall i minst två östeuropeiska länder.

B. Essäfrågor - välj en av frågorna

18. EU - den mjuka stormakten

- Diskutera EU:s framtid utifrån den situation som råder idag där länder är misstänksamma mot varandra och stödet för att stänga gränser och på sikt nedmontera hela unionen. Koppla till ursprungstanken med EU och utvecklingen i EG/EU under kalla kriget. Nu är vi flera stormakter igen: där EU utmärker sig som den mjuka stormakten. Använd "The Great European Disaster Movie" som underlag för framtidsdiskussionen.

19. Sverige och Norden under kalla kriget

- Vilka vägval gjorde de nordiska länderna när kalla kriget började? Vilket har resultatet varit? Hur neutralt/alliansfritt har Sverige egentligen varit? Använd dig av P3-dokumentären om CIA:s propagandakrig i Sverige och den svenska utrikespolitiken mot USA som underlag för diskussion. Återkoppla till debatten om NATO-medlemskap som finns idag och diskutera Sveriges vägval inför framtiden.

20. Östeuropafokus

- Beskriv och diskutera hur de östeuropeiska staterna hamnar i sovjetkommunismens klor och hur de hålls kvar i dess grepp. Fördjupa dig i ett land! Försök skissa fram en bild av hur det var att leva i landet för gemene man - var det bättre för vissa än för andra? Vad hände med landet vid kommunismens fall? Hur har landet utvecklats sedan dess? Vilka är framtidsutsikterna? Finns det risk för comeback för kommunistiskt styre?

<ul style="list-style-type: none">• Minst en A4- sida text• De olika stödfrågorna berörs i svaret• Nyckelbegrepp används på ett relevant sätt• Svårare begrepp förklaras	<ul style="list-style-type: none">• Språket är städat och talspråk undviks• Svar på diskussionsfrågor innehåller olika relevanta ståndpunkter
---	--